

14. Право вибору: політичні партії та виборчі блоки / Упоряд. Томенко М., Проценко О. – К. : Заповіт, 1998. – 128 с.
15. Програма Конгресу Українських націоналістів. – Режим доступу : <http://cun.org.ua/pro-partiyu/programa/> (перегляд 09.01.2016 р.).
16. Програма Організації Українських Націоналістів // ОУН: минуле і майбуття. – К. : Фондація ім. О.Ольжича, 1993. – С. 283–294.
17. Резолюції XII Великого збору Українських Націоналістів // ОУН: минуле і майбуття. – К. : Фондація ім. О.Ольжича, 1993. – С. 295–301.
18. Свідзинський А. Це складне національне питання / А. Свідзинський // ОУН : минуле і майбуття. – К. : Фондація ім. О.Ольжича, 1993. – С.212-260.
19. Сич О. Перспективи сучасного націоналістичного руху в Україні: інтерпретація ідей Степана Ленкавського / О. Сич // Ідеологія українського націоналізму на сучасному етапі розбудови Української держави. Матеріали міжнародної наукової конференції Івано-Франківськ, 12–13 жовтня 2006 р. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. – С. 215–225.
20. Спільна заява опозиційних національно-патріотичних сил. – Режим доступу : <http://cun.org.ua/2012/spilna-zayava-opozitsiynih-natsionalno-patriotichnih-sil/> (перегляд 09.01.2016 р.).
21. Становище проводу ОУН: Криза державного ладу. – Режим доступу : <http://www.ukrnationalism.org.ua/news/?n=2038> (перегляд 9 серпня 2006 р.).

В статтє проанализированы программные основы и соборная деятельность Конгресса украинских националистов. Автор обосновывает, что основой политической программы и деятельности партии было объединение страны и развитие украинской государственности на принципах национализма.

Ключевые слова: *націоналізм, соборність, Україна, державність, партія, унітарний статус, федералізація.*

The articles analyzes the program basis and unification activities of the Congress of Ukrainian Nationalists. The author argues that the core of the political program and activities of the party is integration of Ukraine and development of the statehood on the basis of the Ukrainian nationalism.

Keywords: *nationalism, integration (sobornist), Ukraine, autonomy, statehood, party, Unitarian status, federalization.*

УДК 327 (477) “2016 ”

ББК 66.4 (4 Укр)

Євгеній Самборський, Петро Гаврилишин

ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ СТАНОМ НА 2016 Р.

У статті аналізується геополітичне становище України станом на 2016 р. Ставляться завдання, які має вирішити наша держава, щоб зберегти себе на політичній карті світу. У розвідці також висловлюються пропозиції необхідних заходів, які сприятимуть покращенню становища України на міжнародній арені.

Ключові слова: *геополітика, неосвразійство, виклики, гібридна війна, імперія, союзники.*

У світлі останніх подій, що розгорнулися в Україні з кінця 2013 р., наша держава вже вдруге за роки незалежності стала об'єктом пильної уваги світового політикуму та громадськості. Російська агресія, яка призвела до анексії Криму та створення маріонеткових промосковських Донецької та Луганської народних республік (ДНР і ЛНР), неабияк активізувала питання подальшого геополітичного та цивілізаційного розвитку України. Дана тематика привернула увагу значної кількості як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, публіцистів, аналітиків тощо. Аналіз їхніх праць дозволяє вести мову як про загальні геополітичні тенденції, так і тенденції континентального чи регіонального масштабу, в тому числі й специфіку сучасного геополітичного становища України на світовій “шахівниці”. Опираючись на історичний розвиток та його спіралеподібну циклічність можна спробувати з'ясувати існуючі та спрогнозувати можливі геополітичні виклики, що чекають на Україну в короткостроковій перспективі. На даний момент міжнародне становище України є доволі непростим, передусім з огляду на російсько-українську війну, яка триває на Сході й яка, як нам видається, є відправною

точкою можливих геополітичних варіантів розвитку в подальшому. За таких умов, дану тематику варто розглядати крізь призму планів і цілей щодо нашої держави насамперед Російської Федерації, а також позиції в цьому питанні Європейського Союзу (ЄС) і США. В своїй сукупності саме ці політичні “гравці” являють собою умовний трикутник, у середині якого перебуває наша держава.

Дана тематика піднімається багатьма експертами, що висловлюють широкий спектр поглядів та думок. Нами ж ставиться завдання сформулювати комплексне бачення проблеми і накреслити напрями її вирішення виходячи із поточної ситуації.

Розпад Радянського Союзу в 1991 р. та зміна політичних режимів у країнах так званої “народної демократії” відіграли ключову роль у міжнародних відносинах, оскільки ознаменували собою розпад біполярного світу та переформатування усталених після Другої світової війни кордонів. Втрата Москвою прямого чи опосередкованого впливу на цілу низку держав Центрально-Східної Європи автоматично призвела до утворення певного “вакууму” в даному регіоні. Так, протягом Холодної війни Європи як єдиного цілого фактично не існувало, але після колапсу комунізму виникла ціла низка запитань: “Що таке Європа?”, “Де знаходиться межі Європи на Сході?” тощо [11, с.243].

Більшість держав – колишніх учасниць Організації Варшавського договору, взяли курс на європейську інтеграцію. Водночас й у самому ЄС посилювався фактор як поглиблення політичного об’єднання вже наявних членів, так і свого розширення. Розширення Європейського Союзу відбувалося у більш менш чіткій відповідності з межами Західної цивілізації. Крім того, посилення впливу Європейського Союзу в цілому та Німеччини, як його стержневої держави, відбувалося паралельно з втратами позицій Російської Федерації на міжнародній арені. Як наслідок, Україна опинилася у так званому “лімітрофі” – проміжному просторі між суперетнічними системами або утвореннями імперського типу. Такі держави є нестійкими окраїнами імперій або цивілізацій. Очевидно, що наша держава являє собою класичний приклад розташування між Заходом і Сходом, між європейською та напівазіатською спільнотами [5, с.525].

Проміжне становище України є доволі непевним й у зв’язку з традиційною в минулому нечіткою зовнішньополітичною лінією, яку радше можна охарактеризувати як концепцію “багатовекторності”. Балансування між Європою/Євроатлантикою і Росією, крім всього іншого, відображало проблему ідентичності, наявну в середині країни (між націоналізмом і малоросійством, проросійським національно-культурним імперством) [1]. Вказані проблеми стали “ахілесовою п’ятою” в контексті посилення проімперських амбіцій у В. Путіна та його найближчого оточення. Так, спроба реімперіалізації Росії відбувається доволі відомими “перевіренними” методами, а саме – військової інтервенції під приводом захисту російського населення (пригадаймо хоча б аншлюс Австрії та Мюнхенську змову 1938 р., сумнозвісний пакт Молотова – Ріббентропа 1939 р. тощо). Разом з тим, “український комплекс” В. Путіна можна порівняти з “польським комплексом” Й. Сталіна та маніакальним “єврейським” А. Гітлера [10, с.323].

Повертаючись до вище окресленого нами геополітичного трикутника варто більш детально зупинитися на Росії. Загальновідомо, що в історичному поступі цієї держави спостерігалися певні закономірності, на основі яких можна виокремити кілька подібних циклів [7, с. 32]. Не вдаючись до детального їх аналізу лише відзначимо, що після розпаду СРСР Росія фактично стала на шлях реімперіалізації, яку, користуючись визначенням американського політолога О. Мотіля, доцільно було б охарактеризувати як “повзучу” [4, с.137–139].

Спроба відновлення росіянами якщо не телурократичної (континентальної, сухопутної) імперії, якою була царська Росія, а згодом Радянський Союз, то хоча б збільшити свій вплив на деякі пострадянські республіки виглядає не такою вже й неочікуваною. Враховуючи як російську історію, так і той факт, що до влади у Росії фактично прийшли колишні “кадебісти” та українофоби, спроба ця була більш ніж очевидною.

Достеменно відомо, що розлучення зі своїм імперським минулим є процесом доволі болісним, який у своєму поступі пройшло чимало колишніх імперій (Британська, Французька тощо). А *fortiori* імперія як державне утворення є не відхиленням, а радше історичною закономірністю. У випадку Росії наявність як мінімум поліційно-авторитарного правління всередині країни у поєднанні з фантомними та справжніми зовнішніми загрозами, з якими в той чи інший спосіб слід боротися, є своєрідною формулою, запорукою її відносно безболісного існування. Про це, крім всього іншого, свідчать невдалі спроби її демократизації на різних історичних етапах.

Офіційній Москві надзвичайно складно змиритись з тим, що час імперій в їх класичному розумінні минув. У сучасних умовах росіянам потрібно відмовитися від наміченої В. Путіним лінії розвитку, яка передбачає не тільки повернення Росії до “клубу” великих світових “гравців”, але й відновлення статусу наддержави силовими методами. Можливо на даний момент це не видається надто оптимістичним, але в Росії потрібно вирішувати зовсім інші проблеми, в першу чергу національної самоідентифікації: влади, політики, ідеології – не націоналістичної, а саме національної самоідентифікації влади і суспільства [9, с.26].

З великою вірогідністю можна ствердити, що серпень 1991 р. поставив перед росіянами низку тих проблем, які мали місце в Росії на початку ХХ ст. й не були вирішені в ході Лютневої революції 1917 р., а після більшовицького перевороту фактично перебували у законсервованому стані. Як і близько ста років тому, в сучасній Росії питання побудови російської нації є напрочуд актуальним. Як відзначив відомий історик Р. Шпорлюк: “Росіяни, розмірковуючи про спасіння людства, фактично втекли від насущних проблем” [3, с.36].

Втеча від реальності у Росії супроводжується “закручуванням гайок” й поверненням поглядів до колишнього імперського минулого зі спробою його реанімації. Це завдання полегшується тим, що дотеперішні імперські периферії, які здобули незалежність, фактично знаходяться в безпосередній близькості до центру. Крім того, колишнім радянським республікам притаманний різний ступінь “центробіжних” тенденцій. Так, якщо країнам Прибалтики (Литва, Латвія, Естонія) вдалося не тільки вийти із зони російського впливу, а й стати повноправними членами Євросоюзу і НАТО, то такі країни як Білорусь, Вірменія, Казахстан та деякі інші надалі перебувають під московським “куполлом”.

Сучасні російські аналітики зазначали, що після 1991 р. перед Росією постали чотири стратегічні альтернативи: 1) створення нації-держави; 2) побудова конфедерації пострадянських держав перехідного типу; 3) відновлення союзної держави; 4) вступ до Європейського Союзу [5, с.219]. Однак, як показали останні події (збройні вторгнення в Грузію в 2008 р. та Україну в 2014 р.), перший та четвертий варіанти Кремль повністю відкинув, зупинившись на другому варіанті. Про це свідчить створення Митного союзу, як можливої протизваги щодо економічної потуги ЄС, й до якого намагалися долучити й Україну.

У своїй зовнішній політиці кремлівська верхівка опирається на концепцію євразійства, розбавлену російським імперіалізмом та шовінізмом. Підґрунтя експансії складає так звана теорія “Хартленду” британського геополітика Г. Д. Маккіндера. Згідно з нею контроль над Східною Європою (Хартлендом) дає можливість контролювати не лише Євразію, але й керувати цілим світом. За таких умов, у протистоянні “Росія – Захід”, прагнення Кремля розгорнути свій цивілізаційний наступ супроводжується завданням мобілізації навколо себе тих держав, які “підтримають” російську цивілізаційну місію для боротьби проти Заходу, як виразника атлантизму [1]. Одним із сучасних російських ідеологів, які відстоюють цю концепцію є О. Дугін, який вказує на необхідність створення євразійської наддержави шляхом інтеграції Росії з колишніми радянськими республіками в новий Євразійський Союз.

У контексті неоєвразійства геостратегічний наступ Росії передбачає: 1) повернення контролю над колишніми радянськими республіками, перш за все над Україною; 2)

активне втручання у європейські справи та послаблення впливу США у Євразії шляхом лавірування у співдіях з Китаєм, Індією та Іраном; 3) культурну та мовну експансію з метою перетворення у реальну цивілізаційну силу; 4) урешті-решт повернення статусу “наддержави” [1].

Більшість з вище наведених “завдань”, на наш погляд, виглядають доволі примарними, за винятком утягнення до російської сфери впливу низки держав пострадянського простору. Серед зовнішніх чинників цього процесу можна вказати на розширення НАТО та Європейського Союзу, що сприяло ізоляції Росії та її найближчих сусідів й водночас посилювало їхню взаємозалежність, зближувало периферійні території з колишнім імперським центром [4, с.26]. Проте й це завдання не так уже й легко реалізувати, про що, власне, засвідчили події на Сході України.

У геополітичній стратегії Росії Україна завжди займала чільне місце. З приходом до влади В. Путіна, тенденція до втягнення України і, очевидно, Білорусі, до російського “цивілізаційного простору” значно посилилася. Для цього офіційна Москва небезуспішно використовувала політичний тиск, нафто-газові впливи, інформаційну русифікацію, релігійне та культурне проникнення і т. д. [1]. Однак, відмова колишнього президента України В. Януковича від підписання договору про асоціацію з ЄС, яка “здетонувала” суспільство й врешті решт призвела до Революції гідності, була для Росії доволі тривожним сигналом. Потенційне “вислизання” України зі сфери впливу Москви фактично змусило “старшого брата” діяти шляхом військової сили.

Більшість аналітиків та експертів проблематики сучасних російсько-українських відносин не передбачали радикальних дій з боку В. Путіна, а саме – військового вторгнення. Однак, ще до початку російсько-грузинського конфлікту в квітні 2008 р. на Бухарестському саміті НАТО В. Путін заявив, що Україна – це держава, яка не відбулась, й більшість українських територій слід повернути до складу Росії [10, с.284]. Як згодом підкреслив відомий американський історик Т. Снайдер: “Стратегічна передумова російського вторгнення попросту помилкова: мовляв, не існує справжньої України, а є лише безформна маса, що тужить за Росією” [8, с.224].

Очевидно, що на “всяк випадок” у Генеральному штабі Збройних Сил РФ план щодо захоплення всієї України, чи можливо її частини, існував задовго до подій Майдану. За цим планом передбачалося приєднання до Росії насамперед Криму (з огляду на розташування у Севастополі російської військово-морської бази), а згодом ще низки південно-східних областей України з можливим включенням Києва. При цьому важливість захоплення Києва, з російської точки зору, можна розглянути у двох площинах: стратегічній та ідеологічній. Так, стратегічно реалізувати намічений сценарій можна було б тільки за умови встановлення контролю над столицею України. Разом з тим, у ідеологічному плані Київ як “мать городов русских” цікавить Москву в контексті підкреслення власної великодержавної ідеології та віри у “триєдиний народ”.

Як показали події весни 2014 р., втілити у життя свої плани щодо України Кремлю не вдалося. Після швидкоплинної анексії Криму, “бліцкриг” на Сході України був відверто провалений (швидше за все його планувалося завершити до президентських виборів, призначених на 25 травня 2014 р.). Водночас, слід зауважити, що на сьогоднішній день війна набула затяжного характеру, що для Росії є не зовсім вигідним варіантом розвитку подій. Зокрема, за умови паралельної військової інтервенції в Сирію збільшення витрат з держбюджету Росії на військові потреби аж ніяк не сприятиме її економічному зростанню, особливо з урахуванням діючих санкцій та зняття США та Євросоюзом санкцій з Ірану. Вихід Ірану на нафтовий ринок прискорюватиме падіння російської економіки, що своєю чергою змушуватиме керівництво РФ зменшити свої апетити у війні з Україною та на Близькому Сході.

За наявних обставин, а саме: окопної війни з більш менш сталою лінією фронту, яку найбільш доцільно можна порівняти з Першою світовою, В. Путін обрав тактику виснаження. Її мета полягає у поглибленні наявної в Україні економічної кризи, а звідси

дестабілізації суспільства, зростанні незадоволення чинною владою і т. д. Фактично це є свідченням переходу з “гарячої” стадії до консервації (заморожування) конфлікту з періодичними його спалахами. З іншого боку, питання міцності російської економіки, від якої залежить підтримка “вогнища” війни залишається відкритим. Не виникає жодних сумнівів у тому, що без російської допомоги псевдодержавні утворення ДНР і ЛНР не зможуть забезпечити своє існування.

Поряд з економічним, не менш важливим є політичний чинник. Гіпотетично, припиненню російсько-українського конфлікту може сприяти зміна влади у Російській Федерації. Так, за умови перемоги В. Путіна на майбутніх президентських виборах (2017 р.), або ж “роківки”, внаслідок якої він залишиться на вищому щаблі вертикалі влади, конфлікт в Україні й надалі перебуватиме у законсервованому стані. Деескалація конфлікту можлива лише за умови втрати В. Путіним влади та якщо його наступником виявиться більш поміркована людина.

Ще одним варіантом розвитку внутрішньополітичних подій у Росії може стати революція у більш “класичному” її варіанті, яка передбачала б щось на кшталт державного перевороту групою “осіб приближених до імператора”. Втім, імовірність такого варіанту є низькою (з огляду на міцну підтримку режиму силовими структурами). Однак, за будь яких обставин, і що є найголовніше, демонтаж “путінізму” є неминучим й після його реалізації Росію можуть підстерігати доволі масштабні потрясіння. При цьому чим довше В. Путін обійматиме президентську посаду, тим довше Росія перебуватиме у стані всебічної стагнації й повільного занепаду наявної системи, яка рано чи пізно вибухне [2].

Поряд з Росією важливу роль у сучасній геополітичній ситуації, що склалася довкола України, відіграють Євросоюз і США. Загалом, їхні підходи у вирішенні геополітичних питань мають певні відмінності. Так, у разі виникнення воєнних конфліктів європейці переважно діють через міжнародні організації й намагаються врегулювати їх за допомогою політичних і економічних важелів. Разом з тим, Вашингтон, який розцінює міжнародні суперечності у значно глобальнішому вимірі, ніколи не виключає воєнного вирішення проблем [5, с.230]. Однак, військове втручання США на боці України є надзвичайно малоімовірним, якщо взагалі неможливим. У будь якому випадку, як Євросоюз, так і США, є, на наш погляд, неохочими учасниками нинішньої кризи.

Варіанти зміни вищої політичної влади в Російській Федерації	Ступінь імовірності	Вплив на конфлікт в Східній Україні
Збереження чинної влади	Високий	Залишиться замороженим
“Роківка”	Середній	Залишається замороженим
Вихід В. Путіна з великої політики	Низький	Деескалація при умові “ліберального” наступника
Революція	Низький	Важко спрогнозувати

Слід зазначити, що російська агресія щодо України викликала певні зміни на міжнародній арені. Так, для Євросоюзу вона виявилася першою вагомою зовнішньою загрозою від часу його заснування. Крім того, російсько-український конфлікт посприяв деякому поверненню США до трансатлантичного партнерства й тіснішої співпраці з ЄС [8, с.214–215]. Проте, ні Брюссель, ні Вашингтон не прагнуть до встановлення контролю над Україною з метою її утримання у своїй сфері впливу. Реакція Заходу, насамперед, викликана нахабним порушенням двосторонніх і багатосторонніх угод за участю України, що своєю чергою підриває європейську стабільність, відверто нігілізує як

демократичні цінності, так і усталений після Другої світової війни політичний лад [6].

Цілком очевидно, що більш активного втручання ЄС і США у наявний конфлікт не передбачається. Щодо Росії вони змогли виступити єдиним “фронтом” й виробили спільну цілісну стратегію, яка поки що не зазнала суттєвих змін. Однак, питання подальшої єдності в справі деескалації російсько-українського конфлікту поки залишається відкритим. Проблема полягає в тому, що Євросоюз є доволі громіздким політичним утворенням, у якому далеко не всі держави-учасниці поділяють обраний щодо Росії політико-економічний курс. Дедалі очевиднішим стає те, що Європа готова піти на поступки Москві, про що свідчить принаймні підштовхування України до децентралізації. Незважаючи на вкрай низький рівень довіри Заходу до російської влади, ЄС є неабияк зацікавленим у стабілізації своїх відносин з Росією, а отже буде не проти заморожування конфлікту на Сході України. Водночас, можлива зміна президента в Росії неодмінно сприятиме поверненню до конструктивного діалогу з Москвою.

Таким чином, на даному етапі історії можна констатувати повернення Росії до політики геополітичного реваншу, в контексті якої Україна опинилася в епіцентрі його практичної реалізації. При цьому можна з високою вірогідністю спрогнозувати перехід російсько-українського конфлікту до стадії консервації, що не сприятиме виходу нашої держави із зони потенційної нестабільності. Певною мірою ця обставина гальмуватиме українські євроінтеграційні процеси, не говорячи уже про вступ до НАТО, який у середньостроковій перспективі виглядає малоімовірним. Водночас, розширення вказаних структур на Схід цілком може бути призупиненим. Звісно, це не означає, що будь які кроки української влади у даному напрямку потрібно призупинити, радше навпаки – докласти якомога більше зусиль до входження у європейську сім’ю народів у всіх можливих сенсах.

Російсько-українську гібридну війну, яка наразі триває й яка безпосередньо впливає на геополітичне становище України, можна розглянути у двох площинах, а саме: негативній та, з огляду на більш віддалену перспективу, позитивній. Виходячи з усіх, м’яко кажучи негараздів, обумовлених наявним конфліктом, думається, що деталізувати всі його негативні сторони в контексті даної статті немає потреби. Натомість, під позитивним сенсом мається на увазі те, що зовнішня загроза, з якою зіткнулася наша держава, стала доволі показовим стимулом згуртування українців як нації. Про це також засвідчили й дві нещодавні революції, які *ipso facto* можна розглядати як одну, проте незавершену. Тому, на наш погляд, жодних сумнівів у посиленні процесу формування української політичної нації немає.

Наявність сформованої політичної нації є фундаментальним підґрунтям для створення міцної успішної держави. Однак, такий процес переходу кількісних змін у якісні є досить довготривалим. З іншого боку, і що не менш важливо, В. Путін намагаючись “підпорядкувати” Україну, за іронією долі значно поглибив відстань між Москвою і Києвом. Важливим є і те, що українці остаточно проминули так звану “точку неповернення”, що безсумнівно вселяє надію у неодмінне долучення до європейського цивілізаційного простору.

Загалом, на шляху від нації до побудови заможної держави з європейськими цінностями потрібно зробити ще чимало. Розв’язання завдань, які стоять перед українською владою та суспільством, власне й будуть свого роду відповідями на геополітичні виклики як короткострокової, так і довгострокової перспектив. На наш погляд, можна окреслити наступні завдання:

- вироблення більш дієвих шляхів врегулювання ситуації на Сході України, позаяк Мінський формат переговорів та прийняті в його рамках угоди виявилися неефективними;
- відхід від політичного романтизму й початок реалізації реальних, а не косметичних реформ і модернізації економіки, особливо у сфері обороноздатності;
- поступове зменшення економічної залежності від Росії, особливо від енергоносіїв;

- організація та будівництво міцної прикордонної смуги з Російською Федерацією та окупованою частиною Донбасу, що необхідно з метою як можливого поглиблення російсько-українського конфлікту, так і недопущення поширення з теренів ДНР і ЛНР в інші частини України нелегальної зброї, наркотиків, уникнення потенційних терористичних актів;
- різнобічне виховання власної ідентичності у поєднанні з виробленням дієвих схем протидії російській культурній та цивілізаційній експансії і тиску;
- поглиблення співпраці з європейськими державами та міжнародними організаціями, забезпечення постійного підтримання уваги до української проблеми в рамках різноманітних міжнародних зустрічей і самітів;
- в контексті анексії Криму, важливим стратегічним партнером України могла би бути Туреччина. Ми могли б опертися на численну татарську діаспору, що в ній проживає.

Очевидно, що вище перелічені питання неможливо здійснити за рік-два, однак закласти підґрунтя до їх реалізації можна і потрібно вже зараз. Однією з фундаментальних умов здійснення цього на практиці має бути національно свідомо політична еліта, яка не розглядає високі посади як інструмент реалізації особистих цілей чи родинних інтересів. З цієї точки зору теперішні політики, за вдалим висловом відомого українського історика Я. Грицака, є політиками “вчорашнього дня”. За таких умов, є підстави вважати, що знаходження адекватних відповідей на геополітичні виклики часу в короткі строки буде досить важким. Цілком імовірно, що вирішити це завдання зможе тільки молоде покоління українців, просякнутих духом Майдану, і які не пам’ятають СРСР.

1. Баган О. Україна XXI століття: геополітичні виклики. [Електронний ресурс] / О. Баган. – Режим доступу: www.universum.lviv.ua/journal/2011/1/bahan.htm.
2. Бадрак В. Росія після Путіна. Можливі моделі. [Електронний ресурс] / В. Бадрак, Д. Козлов. – Режим доступу : www.universum.lviv.ua/journal/2015/1/badr.htm
3. Была ли Польша империей? Беседа Анджее Новака с Романом Шпорлюком // Ab Imperio. – 2007. – № 1. – С. 23 – 42.
4. Мотиль О. Підсумки імперій: занепад, розпад і відродження / О. Мотиль. – К. : Критика, 2009. – 199 с.
5. Орлова Т. В. Історія сучасного світу (XV – XXI століття): Навч. посіб. / Т. В. Орлова – К. : Вікар, 2008. – 552 с.
6. Плохій С. Майбутнє минулого: українська криза в історичній перспективі. [Електронний ресурс] / С. Плохій. – Режим доступу: <http://krytyka.com/ua/articles/maybutnie-mynuloho-ukrayinska-kryza-v-istorychniy-perspektyvi>
7. Примост В. Навчитися жити без імперії / В. Примост. – Український тиждень. – № 51–52. – С. 30–33.
8. Снайдер Т. Українська історія, російська політика, європейська майбутнє / Т. Снайдер. – К. : Дух і літера, 2014. – 232 с.
9. Февральская революция 1917 года в российской истории (круглый стол) // Отечественная история. – 2007. – № 5. – С. 3–30.
10. Фельштинський Ю. Третя світова: Битва за Україну / Ю. Фельштинський, М. Станчев – К. : Наш Формат, 2015. – 408 с.
11. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М. : АСТ: АСТ МОСКВА, 2007. – 571 с.

В статье анализируется геополитическое положение Украины по состоянию на 2016 Ставятся задачи, которые должно решить наше государство, чтобы сохранить себя на политической карте мира. В разведке также высказываются предложения необходимых мер, которые будут способствовать улучшению положения Украины на международной арене.

Ключевые слова: геополитика, неоевразийство, вызовы, гибридная война, империя, союзники.

The article focuses on the geopolitical position of Ukraine in 2016. It points out the tasks our state must cope with in order to keep itself on the political map of the world. The survey also suggests necessary plan of action that will improve status of Ukraine in the international arena.

Keywords: geopolitics, neo-eurasianism, challenge, hybrid war, empire, alliance.